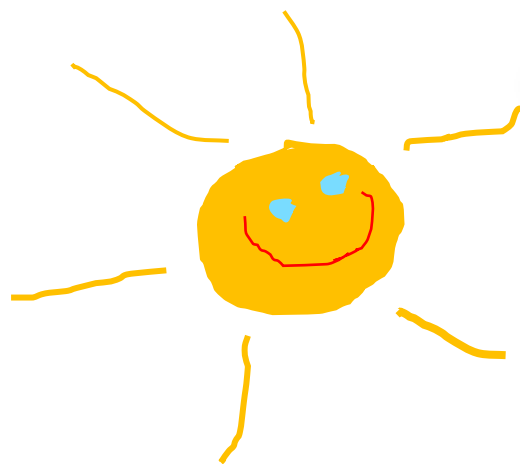
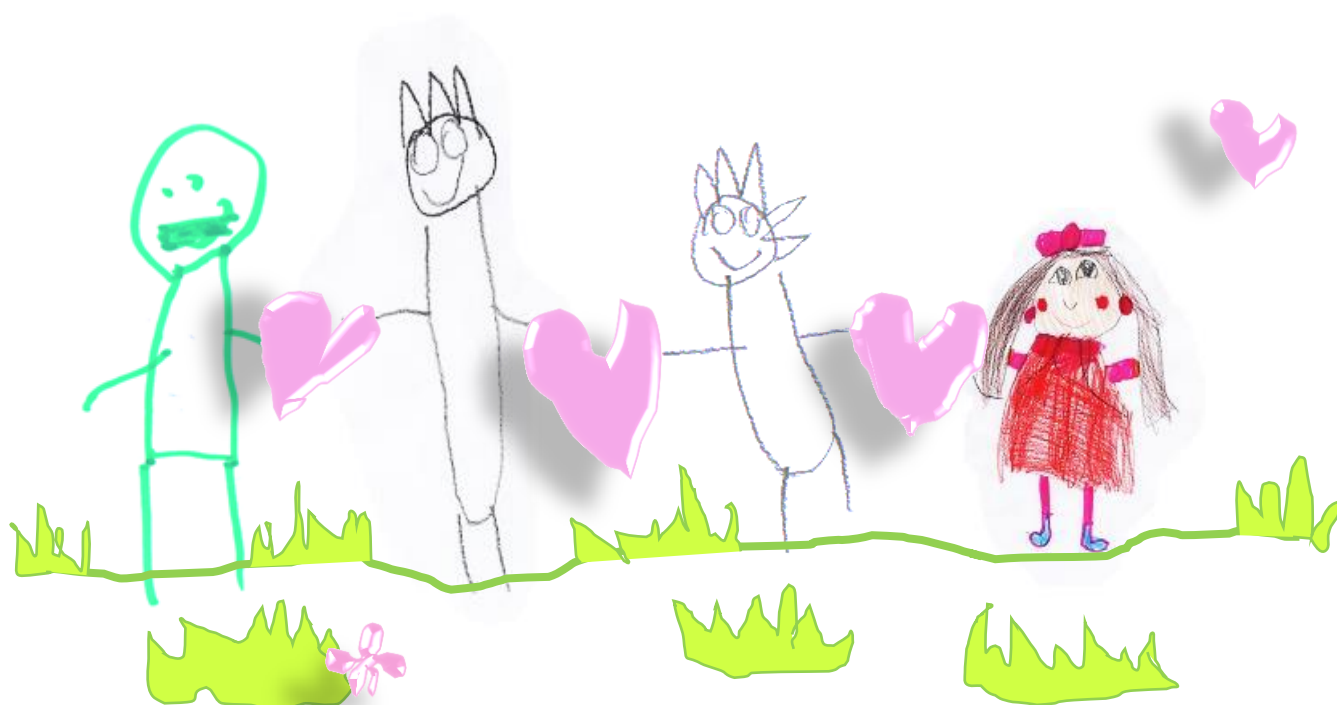

Haapajärven kaupunki

HAAPAJÄRVEN KAUPUNGIN VARHAISKASVATUS- SUUNNITELMA

ESIPUHE.....	2
1. VARHAISKASVATUS	3
1.1 Lasten suusta.....	5
2. LEIKKI	6
3. HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ	8
3.1 Tutustuminen.....	8
3.2 Kohtaamisia	9
4. LAPSEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI.....	11
4.1 Varhaiskasvatuksen yhteistyötahot Haapajärvellä	12
4.1.1 Varhaiserityiskasvatuksen osaaja	12
4.1.2. Lastenneuvola.....	13
4.1.3 Perhetyö	13
4.1.4 Puheterapia	13
4.1.5 Fysioterapia	14
4.1.6 Toimintaterapia.....	14
4.1.7 Vammaispalvelut.....	14
4.1.8. Terapiapalvelut.....	15
4.1.9 Perhekeskustoiminta	16
4.1.10 Lapsiperheiden kotipalvelu.....	16
5. KIELTEN RIKAS MAAILMA	16
5.1 Kehittyvät kielelliset identiteetit.....	17
5.1.1 Vuorovaikutustaidot	17
5.1.2 Kielen ymmärtämisen taidot.....	18
5.1.3 Puheen tuottamisen taitoja.....	18
5.1.4 Kielen käyttötaidot	18
5.1.5 Kielellinen muisti ja sanavarasto	19
5.1.6 Kielitietoisuus	19
6. ILMAISUN MONET MUODOT	20
6.1 Musiikki.....	20
6.2 Kuvallinen ilmaisu.....	21
6.3 Sanallinen ja kehollinen ilmaisu.....	21
7. MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME	22
7.1 Eettinen kasvatus.....	22
7.2 Katsomuskasvatus	22
7.3 Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus	22
7.4 Mediakasvatus	23
7.5 Eihän kiusata – ollaan kavereita	23
8. TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI	24
8.1 Matemaattinen ajattelu	24
9. KASVAN, LIIKUN JA KEHITYN.....	25
9.1 Ruokakasvatus.....	26
9.2 Terveys ja turvallisuus	26
10. MONIKULTTUURISUUS VARHAISKASVATUKSESSA	26
11. TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA.....	27

ESIPUHE

Uuden varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta. Laki antaa varhaiskasvatukselle tavoitteet, jotka ovat toimintamme pohjana. Laki myös velvoittaa siihen, että jokaisen lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen varhaiskasvatuslain perusteella antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan tämä Haapajärven Varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu ja varhaiskasvatus käytännössä toteutetaan.

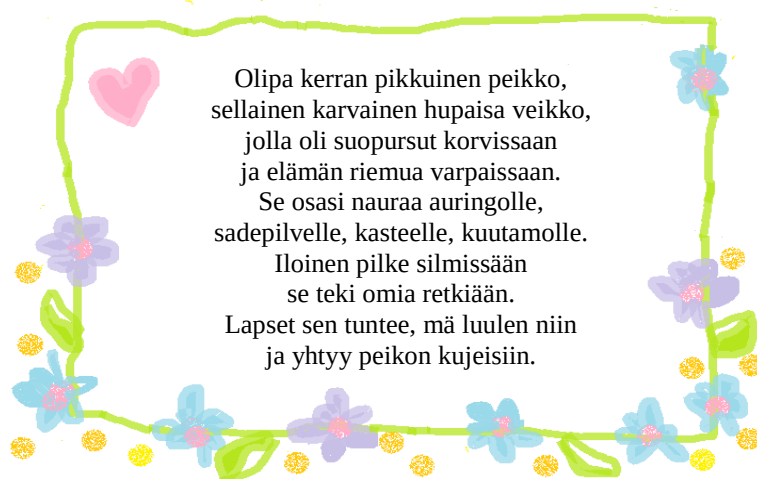
Haapajärven varhaiskasvatuksen kaikessa toiminnassa pidetään tärkeänä perheiden kanssa tehtävää vahvaa yhteistyötä, lapsen ja koko perheen parhaaksi. Toimintamuotoja on kehitetty jo useampia vuosia tämän tavoitteen suuntaisesti ja muun muassa kotikäynti ennen lapsen päivähoidon aloittamista sekä pienryhmätoiminta päiväkodeissa ovat vakiintuneita käytäntöjä. Haluamme myös entistä enemmän lisätä lasten ja huoltajien osallisuutta toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa sekä varhaiskasvatuspalveluiden arvioimisessa.

Tämä suunnitelma tulee toimimaan kaikkien hoitopaikkojen toimintaa ohjaavana ja suuntaavana, ryhmien kasvatuskäsityksiä kokoavana ja yhtenäistävänä asiakirjana. Lisäksi toivon varhaiskasvatussuunnitelman edelleenkin suuntaavan toimintaa lapsilähtöisemmäksi ja korostavan kaikkien lapsen lähipiirissä olevien aikuisten yhteistyön tärkeyttä lapsen parhaaksi.

Lapsen tärkein oikeus on leikkiä ja leikin kautta kasvaa ja oppia, tuntea iloa ja mielihyvää, tutustua ympäröivään maailmaan, luoda omia ystävyssuhteitaan ja muodostaa merkityksiä kokemastaan. Aikuisen tehtävä on varmistaa, että lapsi viihtyy, oppii ja kehittyy myönteisessä ja kiireettömässä ilmapiirissä – niin kotona kuin varhaiskasvatuksessa.

Vuokko Paavilaisen sanoin ja tuntein jaan teille lasten maailmaa:

Rakennetaan kaikille lapsille onnellinen, iloinen ja turvallinen lapsuus yhdessä!

Haapajärvellä 15.5.2017

Minna Hattunen, varhaiskasvatuksen johtaja

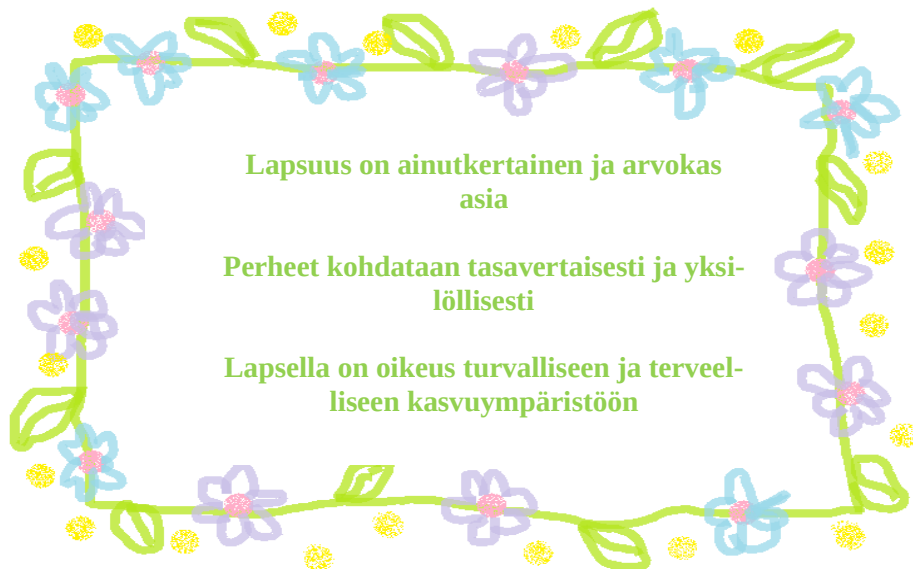
1. VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on onnellinen lapsuus. Lapsella on oikeus olla lapsi ja hänellä on oikeus tulla hyväksytyksi omana itsenään. Lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan ja hänen persoonallista kehittymistään tuetaan.

Lapsella on oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin, turvattuun kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Hänellä on oikeus turvalliseen ja terveelliseen ympäristöön, jossa voi leikkiä monipuolisesti, tulla ymmärretyksi ja kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Lisäksi hänellä on oikeus saada tarvitsemansa erityinen tuki omaan kulttuuriin, äidinkieleen, uskontoon ja elämäntavoihin.

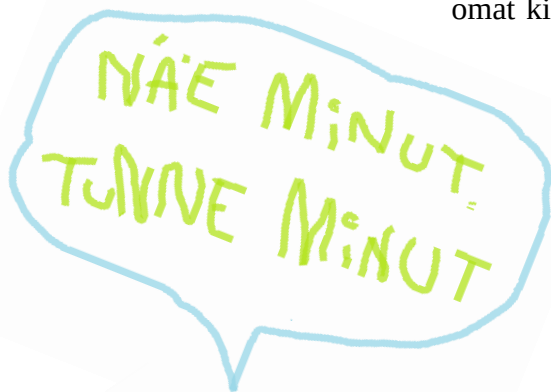
Varhaiskasvatus on välittämistä. Se toteutuu kokonaisuutena, jossa hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat toisiinsa. Varhaiskasvatus on pienen lapsen elämässä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jossa lapsen leikillä on keskeinen merkitys. Varhaiskasvatuksessa tarvitaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden.

Varhaiskasvatuksessa otetaan huomioon jokaisen lapsen yksilöllisyys, lapsen omat kiinnostuksen kohteet, vahvuudet, tarpeet ja tulevaisuuden nä-

kymät. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa ja kasvatust keskusteluissa on mahdollista syventää näihin asioihin liittyvää yhteistä tietoa ja tuntemusta lapsesta.

Kasvatust keskusteluissa vanhemmat ja varhaiskasvattajat tuovat arvokkaan tietämyksen lapsesta molempien käyttöön ja näin auttavat kaikkia toimimaan johdonmukaisesti, lasta kuunnellen, kunnioittaen ja ymmärtäen.

1.1 LASTEN SUUSTA

NO SE ON
NIINKU...

Arvot = arvuuttelu

Visio = tuuliviiri

Varhaiskasvatus = varakasvatus - joku kasvattaa varalta

Vasu = vasara ja fasaani

Yhteistyö = jos on mennyt jotain rikki jostain tapahtumasta, niin yhteistyöllä menee nopeammin

Tasa-arvo = lotossa arvotaan

Vuorovaikutus = että vaihtuu lääkärissä vaikka toisen vuoro

Leikki = leikkii toisen kanssa, jos haluaa leikkiä yksin

Tuen tarve = jos on murtunut jalka...nii toinen voi auttaa käveleä

Oppiminen = oppii jotain tärkeää, voi opettaa myös toista...

että jonkun vaikkiaan asian oppii

Monikulttuurisuus = joku maa ja että siinä maassa asuu jotain ihmisiä

Kuunteleminen = et kaikki menee pois niinku korvan edestä

Arviointi = arvaa vaikka et mikä päivä tänään on

Vaikuttaminen = semmosta, jos tekee jottai kivvaa ja toinen näkkee sen, niin se toinen voi tehdä sen saman

2. LEIKKI

Leikki tuottaa lapselle iloa ja mielihyvää. Leikeissään lapsi on aktiivinen toimija; hän jäsentää ja tutkii ympäröivää maailmaa, luo sosiaalisia suhteita ja muodostaa merkityksiä kokemastaan. Henkilökunnan ja lapsen sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus luo perustan ajattelun ja kielen kehitykselle, sekä kehittyville leikkitaidoille.

Varhaiskasvatuksen keskeinen toimintatapa on leikki. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tarjota lapselle mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin sekä antaa aikaa, rauhaa, tilaa sekä sopivia ja saatavilla olevia leikkivälineitä niin sisällä kuin ulkona. Aikuisen tehtävä on ohjata leikkiä sopivalla tavalla ja huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua yhteisissä leikeissä omien taitojen ja valmiuksien mukaan.

Aikuinen voi ohjata leikkiä epäsuorasti tai suorasti. Epäsuora ohjaaminen tarkoittaa muun muassa leikkiryhmien muodostamista ja leikkitilojen käytettävyyttä. Aikuisen tehtävänä on luoda leikkiympäristö, joka tukee oppimista ja kehitystä sekä mahdollistaa lapsen luovan ja kehittyvän leikin. Leikkiympäristön tulee olla houkutteleva ja lapsen mielenkiintoa herättelevä, mikä mahdollistuu esimerkiksi ajankohtaisten leikkivälineiden avulla.

Aikuinen on läsnä ja kiinnostunut leikistä, kuitenkin niin, että leikki säilyy edelleen luontevana ja lapsilähtöisenä. Aikuinen voi antaa esimerkkejä, ehdotuksia ja vihjeitä leikkeihin, johdatellen ja ohjaten leikkiä eteenpäin.

Leikin kautta voimme havainnoida lasta aidoissa tilanteissa. Näiden havaintojen avulla voimme kehittää sekä toimintaa että leikkiympäristöä ja tarjota täten parempia leikkimahdollisuuksia lapselle. Ryhmän leikeissä opitaan säätelemään tunteita sekä huomioimaan toisia. Leikissä on turvallista kokeilla, yrittää ja erehtyä. Lorut, sanaleikit, laulut ja yhteinen hassuttelu kuuluvat leikkiin. Nämä vahvistavat myönteistä ilmapiiriä, tukevat oppimista ja hyvinvointia.

Leikissä huomioidaan lapsen osallisuus; aikuinen huomioi lapsen toiveita ja ideoita, sekä mahdollistaa mielekkään ja pitkäkestoisen leikin muun varhaiskasvatuksen ohella. Lasten mielipiteet ja toiveet huomioidaan myös kuukausi-/viikkosuunnitelmaa tehtäessä ja leikkiympäristöjä muokattaessa.

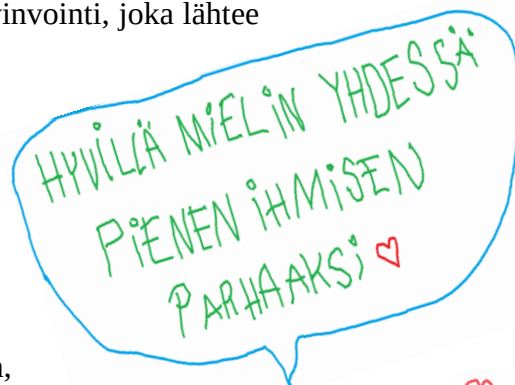

”Tykkään olla jumppasalissa ja leikkiä barbeilla. Mää oon tässä tasapainoilemassa. Mää tykkään myös joskus askarrella” – Tyttö 5v

3. HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Monelle lapselle koti ja varhaiskasvatuspaikka muodostavat lapsuuden keskeisimmät kasvuympäristöt. Yhteisenä tavoitteenamme on lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi, joka lähtee aina lapsen tarpeista.

Yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lapsen terveellisen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Kasvatusyhteistyössä olennaista on luottamuksen rakentaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus

3.1 Tutustuminen

"Se on äärettömän ihana juttu, että sieltä hoidosta tulee se uusi hoitotäti käymään meillä kotona ennen hoidon aloittamista, koska siitä vain tulee se "turvatäti" siellä hoidossa lapselle." – Äiti, "Merkittävä kokemus päiväkodissa tai perhepäivähoidossa"

Kodin ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö alkaa sillä, että yksikön esimies ottaa perheeseen yhteyttä ja tarjoaa työntekijän mahdollisuutta kotikäyntiin. Kotikäynnin tarkoituksena on tutustua aidosti lapseen ja hänen kotiympäristöönsä. Samalla aloitetaan luottamuksellisen suhteen luominen lapsen, huoltajien ja varhaiskasvattajan välille.

Kotikäynnillä huoltajat kertovat lapsesta ja hänen kiinnostuksen kohteistaan. Vastavuoroisesti varhaiskasvattaja kertoo hoitopaikan toiminnasta sekä rohkaisee vanhempia yhteistyöhön. Ennen päivähoiton aloittamista lapsi tulee tutustumaan hoitopaikkaan kiireettömästi yhdessä perheen kanssa. Tutustumiskäynnejä järjestetään mielellään useammankin kerran. Tutustumisen tavoitteena on luottamuksen ja turvallisuuden tunteen luominen sekä lapseen että koko perheeseen. Tutustumiskäynnillä sekä hoitosuhteen alkaessa tuttu varhaiskasvattaja on vastaanottamassa ja opastamassa lasta ja huoltajia, ollen näin niin sanotusti lapsen rinnalla kulkijana.

"Minua äitinä tietenkin hirvitti viedä minun ainokaista pikkuista juuri ja juuri vuoden täyttäneitä rakkauspakkausta vieraalle tälle vieraaseen ympäristöön hoitoon koko päiväksi. Yllättävästi se rauhoitti minun mieltä, että hoitotäti kävi meillä kotona ensin tutustumassa meihin ja lapsen kotiympäristöön, missä käytiin meidän päivän rutiineja läpi ja sain kysellä hoitotädiltä kaikkia mieltä painavia asioita. Vuorostaan saimme luvan käydä niin monta kertaa hoitotädin luona kun tunsimme tarvitsemamme ja kerran kävimmekin siellä tutustumassa. Heti tuli niin kotoinen fiilis että hyvillä mielin saimme aloitella hoidon." – Äiti, "Merkittävä kokemus päiväkodissa tai perhepäivähoidossa"

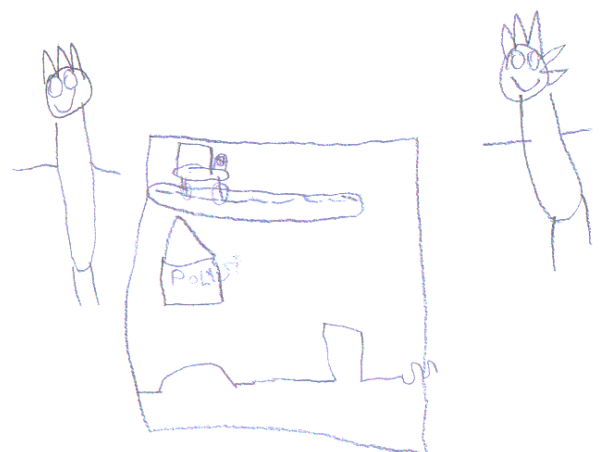

3.2 Kohtaamisia

"2,5v poika askarteli unisiepparin päiväkodissa. Poika esitteli sitä roikkumassa puussa. Kotona hän kyseli usein milloin sen saa tuoda kotiin, vastasin, että tätit sitten laittaa sen lokeroon kun sen saa kotiin. Yksi ilta poika purskahti itkuun ja kyseli että unisieppari on päiväkodissa. Lupasin kysyä tältä seuraavana hoitopäivänä, joko sen saa kotiin. Poika itse muisti asian hoidossa ja niin käsi kädessä tädin kanssa hakivat unisiepparin puusta. Poika esitteli ylpeänä ja helpottuneena unisiepparia myös toiselle tälle, että hän saa viedä sen nyt kotiin. Niin - unisieppari on nyt nukkumahuoneessa." – Äiti, "Merkittävä kokemus päiväkodissa tai perhepäivähoidossa"

Päivittäisissä kohtaamisissa keskustelemme huoltajien kanssa lapsen päivän kulusta. Ensisijaisen tärkeää on saada avoin, rohkea ja rehellinen keskusteluyhteys sekä yhteisten kasvatuskäytäntöjen löytäminen. Huoltajien ja varhaiskasvattajien havainnot ja keskustelut lapsen päivästä luovat pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle. Mahdollisista huolenaiheista on myös hyvä keskustella yhdessä aina, kun tarvetta ilmenee.

"Lapsi nauttii pienen ryhmän tutuista hoitajista, jotka ovat erinomaisesti huomioineet toiminnassa lapsen erityistarpeet, kuten kuivan ihon rasvauksen. Päiväkodin henkilökunta tuntuu aidosti kiinnostuneelta lapsen hyvinvoinnista, ja kanssakäyminen heidän kanssa on ollut hyvin välitöntä." – Äiti, "Merkittävä kokemus päiväkodissa tai perhepäivähoidossa"

Laadimme yhdessä huoltajien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman (vasu), joka sisältää lapsen yksilölliset tavoitteet. Vasu - keskusteluissa käsitellään muun muassa lapsen sen hetkistä kasvua, kehitystä ja oppimista sekä mahdollisia tuentarpeita. Lapsen vasu päivitetään vähintään kerran vuodessa, useimmiten joka toimintakauden alussa.

Varhaiskasvatuksessa lapsen kanssa kootaan kasvunvihkoa/ -kansiota. Tämän lisäksi toteutetaan myös muuta dokumentointia, joka kuvaa lapsen kasvua ja kehitystä ja tekee lapsen arjen näkyväksi. Kasvunvihko/ -kansio ja muut lasta koskevat dokumentit ovat lapsen huoltajien luettavissa, ja ne annetaan hoitosuhteen päättyessä kotiin.

Lapset puheeksi -keskustelu käydään Haapajärvellä sinä vuonna, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Keskustelussa kartoitetaan lapsen elämän vahvuudet ja haavoittuvuudet. Keskustelun pohjalta tehdään yhteinen suunnitelma lapsen hyvinvoinnin tueksi. Suunnitelma liitetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

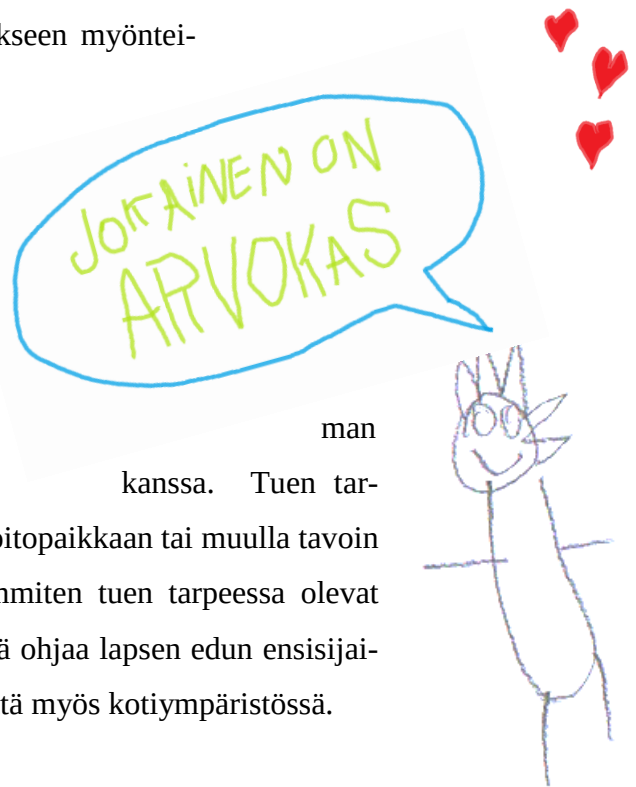
Neljävuotiaasta lapsesta täytetään havainnointikaavake ennen neuvolatarkastusta. Havainnointikaavake on suunniteltu ja laadittu yhteistyössä lastenneuvolan henkilökunnan kanssa. Henkilökunta täyttää havainnointikaavakkeesta varhaiskasvatuksen osuuden lapsesta ja lapsen huoltajat omansa. Ennen neuvolaan voidaan tarvittaessa järjestää keskusteluhetki vanhempien kanssa, jolloin läpikäydään esille tulleita asioita. Vanhemmat toimittavat kaavakkeen neuvolaan nelivuotistarkastuksen yhteydessä.

Huoltajilla on mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Esimerkiksi lapsen vasu -keskustelussa huoltajilla on mahdollisuus kirjallisesti esittää toiveita, odotuksia, tavoitteita ja muutoksia varhaiskasvatuksen arjesta.

4. LAPSEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI

Jokainen lapsi tarvitsee kehittyäkseen ja oppiakseen myönteisen ilmapiirin. Siihen kuuluu kehu, kannustus, rohkaiseminen ja positiivinen palaute.

Mikäli varhaiskasvattajalla nousee huoli lapsen kehityksestä tai kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista, huoli otetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa puheeksi lapsen huoltajan kanssa. Tuen tarpeen ilmetessä lapselle järjestetään tukitoimia hoitopaikkaan tai muulla tavoin yhteistyössä eri asiantuntijoiden kanssa. Useimmiten tuen tarpeessa olevat lapset ovat päiväkodissa. Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus; on tärkeää, että asiantuntijat tukevat perhettä myös kotiympäristössä.

Varhaiskasvatus tekee moniammatillista yhteistyötä erityislastentarhanopettajan, puheterapeutin, toimintaterapeutin, perhetyön ja lastensuojelun, perheneuvolan psykologin ja lastenneuvolan terveydenhoitajan kanssa.

Lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma, johon kirjataan tuentarpeet. Suunnitelma tarkastetaan vähintään kerran vuodessa tai aina tarvittaessa. Tuen vaikuttavuutta lapseen arvioidaan säännöllisesti tiimissä ja suunnitelmaa muutetaan tarvittaessa.

Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen tuen tarve arvioidaan yhteistyössä lapsen huoltajien, esiopettajan ja/erityisopettajan kanssa. Myös hoitopaikan vaihtuessa tuen jatkuvuus varmistetaan.

4.1 Varhaiskasvatuksen yhteistyötahot Haapajärvellä

4.1.1 Varhaiserityiskasvatuksen osaaja

Varhaiserityiskasvatuksen osaaja kulkee varhaiskasvatuksen henkilökunnan rinnalla tunnistamassa ja arvioimassa lasten tuen tarpeita yhteistyössä vanhempien ja muiden kuntouttavien tahojen kanssa. Tuettavia osa-alueita ovat tunne-elämän ja sosiaalisen kehityksen osa-alue, kielellinen sekä tiedollinen ja taidollinen osa-alue sekä motoriset taidot. Varhaiskasvatuksen hen-

kilökunnan tavoin varhaiserityiskasvatuksen osaaja havainnoi ja seuraa lasten kehitystä aktiivisesti sekä suunnittelee tarpeenmukaisia tukitoimia ja kuntoutusta hyödyntäen moniammatillista yhteistyötä.

4.1.2. Lastenneuvola

Neurolapalvelut on suunnattu lasta odottavalle ja lapsen syntymän jälkeen lapselle ja hänen perheelleen siihen asti kun lapsi aloittaa koulun. Lapsen syntymän jälkeen neuvoloissa seurataan lapsen kasvua ja kehitystä ja tuetaan koko perhettä kasvatukseen liittyvissä asioissa ja lapsen hoidossa.

Lastenneuvolan ensisijainen tavoite on lapsen suotuisan kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin turvaaminen. Lastenneuvolassa laajat terveystarkastukset suoritetaan lapsen ollessa 4 ja 18 kuukauden ikäinen sekä 4- vuotiaana, jolloin lapsen sosiaalisia taitoja kysytään myös hänen hoitopaikastaan tai kerhosta vanhemman luvalla. Lapsi voidaan tarvittaessa ohjata jatkotutkimuksiin neuvolalääkärin kautta.

4.1.3 Perhetyö

Neurolan perhetyö on sosiaalihuoltolain 18 § mukaista perhetyötä, joka on matalan kynnyksen palvelu. Perhetyön avulla perheet saavat varhaisessa vaiheessa tukea esimerkiksi jaksamiseen, vanhemmuuteen tai lapsen kehitykseen. Perhetyötä ja muita mahdollisia sosiaalipalveluita toteutetaan suunnitelmallisesti yhteistyössä vanhempien kanssa. Käytännössä perhetyö voi olla keskustelua kasvatukseen, vanhemmuuteen ja lapsen kehitykseen liittyvissä asioissa sekä vanhempien ohjausta ja tukemista arjen toiminnoissa,

4.1.4 Puheterapia

Puheterapeutti hoitaa, kuntouttaa ja tutkii, kielen, puheen ja äänen häiriöitä. Puheterapeuttiin otetaan yhteyttä silloin, kun jokin lapsen kielenkehityksessä aiheuttaa huolta. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi puheen viivästyminen tai epäselvyys tai ongelmat ohjeiden ymmärtämisessä.

Puheterapeutti tekee testien ja havaintojen perusteella arvionsa sekä määrittelee kuntoutuksen tarpeen. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa muiden lasta hoitavien tahojen, kuten neurolan ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan, lääkärin, psykologin, toiminta- ja fysioterapeutin kanssa.

4.1.5 Fysioterapia

Lapset voivat ohjautua fysioterapiaan neuvolan tai erityissairaanhoidon lähettämänä sekä vanhempien aloitteesta. Neuvolan syitä ohjata lapsi fysioterapiaan ovat muun muassa motorisen kehityksen viivästymät (konttauksen puuttuminen, kävely 18kk), nelivuotis- tai viisivuotistarkastuksessa esiin tullut karkeamotorinen kömpelyys, astma tai ylipaino.

4.1.6 Toimintaterapia

Toimintaterapiassa kehitetään niitä valmiuksia ja taitoja, joita lapsi tarvitsee arkielämässään. Keskeisenä lasten toimintaterapiassa on normaali kehitys ja sen tukeminen. Kehitystä jarruttavien tekijöiden selvittelyn tavoitteena on auttaa ymmärtämään, miksi lapsella on pulmia vuorovaikutuksessa, oppimisessa ja/tai käyttäytymisessä sekä miten näille vaadittavaa kehityksellistä pohjaa voidaan vahvistaa. Toimintaterapiaan tullaan yleensä terveydenhoitajan tai lääkärin läheteellä sekä fysio- tai puheterapian pyynnöstä.

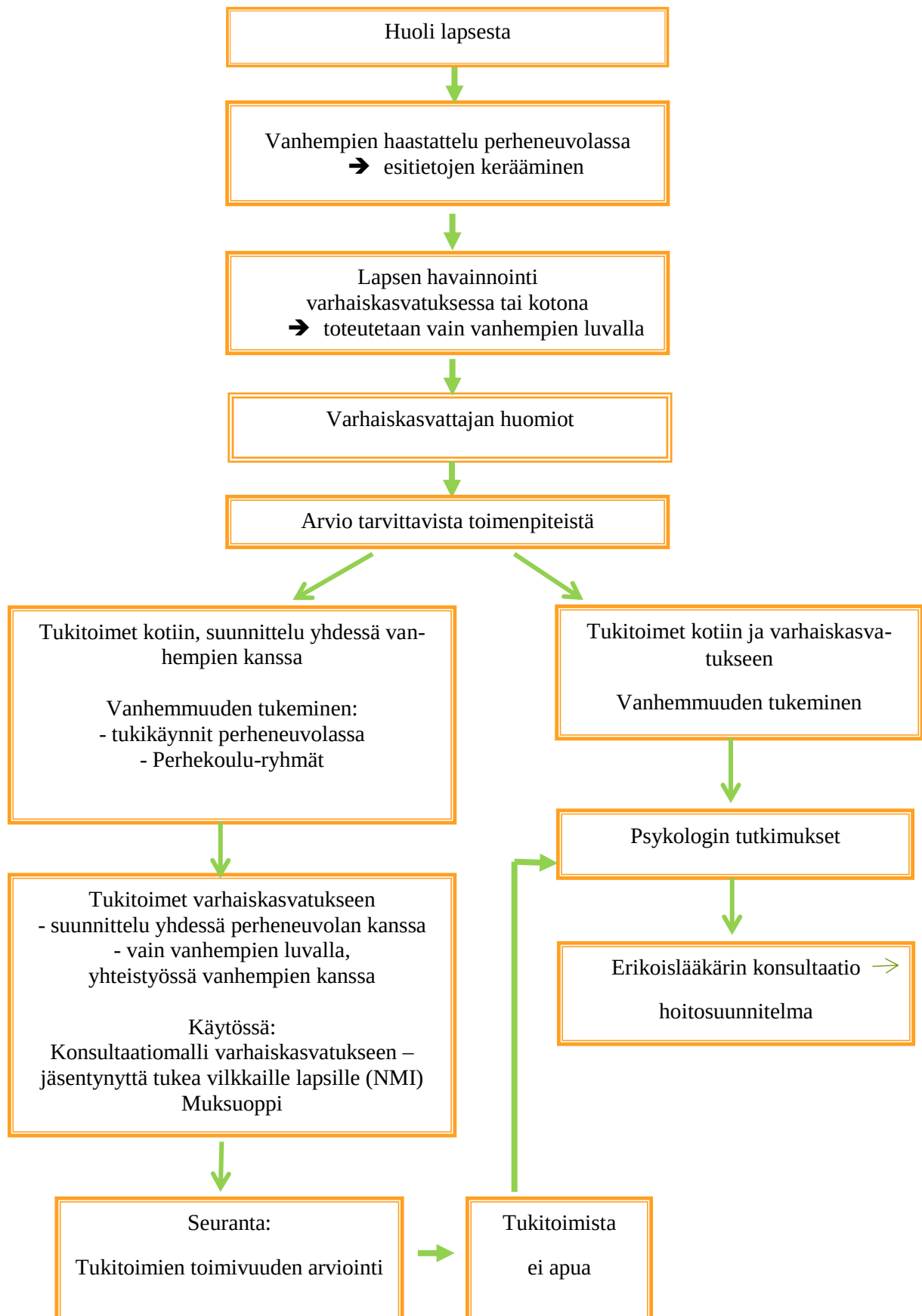
4.1.7 Vammaispalvelut

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen vammaispalvelut antaa palveluita vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuoltolain perusteella. Vammaispalvelujen asiakkaina on lapsia/perheitä, jotka ovat myös varhaiskasvatuksen piirissä. Lapsiperheitä tukevia vammaispalveluja ovat muun muassa viittomaopetus, tilapäishoito, palveluohjaus ja portaattovarhaiskasvatusohjelman ohjaus. Vammaispalvelut tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa myös kehitysvammaisten lasten kuntouttavan päivähoidon toteuttamisessa.

4.1.8. Terapiapalvelut

Alle kouluikäisen lapsen hoitopolku Haapajärven perheneuvolassa

4.1.9 Perhekeskustoiminta

Perhekeskukset ovat niin sanottuja matalan kynnyksen perhepalveluita; tavoite on, että perhekeskustoimintaan on helppo tulla yhdessä koko perheen kanssa. Perhekeskuksen eri toiminnot (lasten kerhot, perhekerhot, lapsiparkki ja erilaiset muut toiminnot) tukevat perheitä oikea-aikaisesti erilaisissa perheen arjen, jaksamisen ja vanhemmuuden kysymyksissä. Perhekeskuksen ammattilaiset kuuntelevat ja antavat tarvittaessa apua ja neuvoja vanhempien pulmissa.

4.1.10 Lapsiperheiden kotipalvelu

Sosiaalihuoltolain mukaan kotipalveluilla tarkoitetaan asumiseen, henkilökohtaiseen hoivaan ja huolenpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen sekä muuhun tavanomaiseen ja totunnaiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista. Selänteessä lapsiperheiden kotipalvelu toimii neuvolapalvelujen yhteydessä ja neuvolan kautta on mahdollista hakeutua lapsiperheiden kotipalvelun piiriin. Lapsiperheiden kotipalvelu tarjoaa tilapäistä lasten- ja kodinhoitoapua tukea tarvitseville lapsiperheille.

perheiden kotipalvelu toimii neuvolapalvelujen yhteydessä ja neuvolan kautta on mahdollista hakeutua lapsiperheiden kotipalvelun piiriin. Lapsiperheiden kotipalvelu tarjoaa tilapäistä lasten- ja kodinhoitoapua tukea tarvitseville lapsiperheille.

5. KIELTEN RIKAS MAAILMA

***” Kylläpä pihalla loruillaan, puheesta ei tule loppuakaan.
Punatulkut ja varpuset laulavat, kertovat pitkät tarinat.
Mutta ei toinen kuuntele toistaan, puhuvat omista asioistaan:
tvit, tvit ,tvit, tsyt, tsyt, tsyt!
Kuuntelin, mutta en ymmärtänyt. ”***

Aale Tynni, Pihalintujen puheet

Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Kielen avulla lapsi myös ilmaisee itseään ja hankkii tietoa. Kun lapsen kielelliset taidot kehittyvät, hänellä on uudenlaisia mahdollisuuksia muun muassa aktiiviseen vaikuttamiseen ja osallisuuteen.

Varhaiskasvatuksessa huomioidaan, että lapsi kasvaa erilaisissa kielellisissä ympäristöissä. Kodeissa voidaan käyttää useita eri kieliä ja kielen käyttötavat sekä vuorovaikutus vaihtelevat. Tätä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta tuetaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa.

5.1 Kehittyvät kielelliset identiteetit

5.1.1 Vuorovaikutustaidot

Vuorovaikutustaidot kehittyvät ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Jo syntymästä lähtien saadut hyvät vuorovaikutuskokemukset, kuten aikuisen aito ja aktiivinen läsnäolo ja vastaaminen ilmein, elein ja sanoin lapsen tarpeisiin, luo perustaa kielenkehitykselle. Jokainen saatu kokemus vasta-
vuoroisesta kommunikoinnista muokkaa ja rikastuttaa kielen kehitystä läpi koko elämän.

Lapsi tarvitsee pysyviä ja lämpimiä suhteita häntä hoitaviin aikuisiin. Näin luodaan hyvä pohja lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymiselle. Eniten vaikuttaa tapa, jolla aikuiset kommunikoivat lasten kanssa päivittäin. Lämpimän läsnäolon lisäksi aikuisen tulee olla kannustava ja positiivinen, jotta lapsi saa tunteen aidosta kuulluksi tulemisesta. Näin lapsen mieleen syntyy malli yhdessä olemisesta. Tätä yhdessä olemista ja vuorovaikutusta tuetaan kannustamalla lasta kommunikoidaan toisten lasten ja aikuisten kanssa.

5.1.2 Kielen ymmärtämisen taidot

Varhaiskasvatuksessa tuemme lapsen kielen kehitystä päivittäin monella eri tavalla. Aikuisella on tärkeä rooli ohjata leikin lomassa lapsen vuorovaikutusta ja kielen kehitystä luonnollisesti. Esimerkiksi pienelle lapselle nimetään esineitä ja

asioita ja

sanoitetaan toimintaa. Lisäksi käytämme niitä sanoja, joita lapsi ymmärtää ja lapselle puhutaan selkeästi ja lyhyitä ohjeita käyttäen. Päivittäisten asioiden, sekä lorujen ja laulujen toistaminen edesauttaa puheen harjaantumista ja sanavaraston kehittymistä. Lasten kanssa käytetään kuvia tai esineitä, tavutetaan taputtamalla ja tarvittaessa käytetään tukiviittomia helpottamaan arjen kommunikointia ja itseilmaisua.

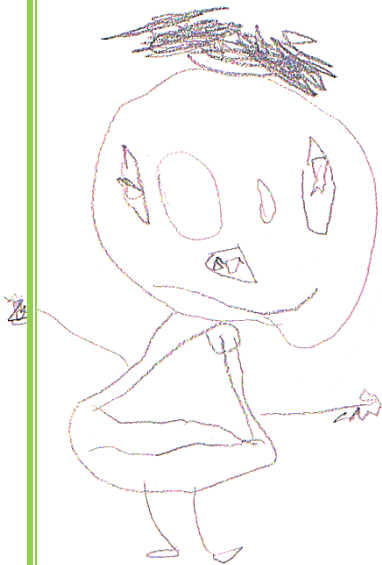

5.1.3 Puheen tuottamisen taitoja

Puheen tuottamisen taitoja tuetaan erityisesti lukemalla, laulamalla, loruttelella ja saduttamalla. Puheen kehittymisen lisäksi edellä mainitut menetelmät edistävät myös luku- ja kirjoitustaidon oppimista, sekä laajentavat ja tarkentavat sanavarastoa. Saduttaminen eli kuvasta kertominen kehittää myös lasten taitoa käyttää mielikuvitusta ja tuoda esiin ajatuksiaan kieltä käyttäen. Vastavuoroisella keskustelulla on puolestaan suuri merkitys kielenkehityksen kannalta, sillä se kehittää osaltaan lapsen keskustelutaitoja.

5.1.4 Kielen käyttötaidot

Käytämme kieltämme eri tilanteissa eri tavoin. Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan kielen käyttötaitoja siten, että lapsi osaa käyttää kieltään erilaisissa tilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla. Lapsen kanssa harjoitellaan kertomista, selittämistä ja puheen vuorottelua. Myös eläytyminen, huumori, sekä hyvien tapojen opettelu vahvistavat lapsen kielen käyttötaitoja.

5.1.5 Kielellinen muisti ja sanavarasto

Lapsen kielellinen ilmaisu monipuolistuu sanavaraston ja kielellisen muistin laajentuessa. Tätä tuetaan mm. loruilla, laululeikeillä, kielellä leikittelyllä ja asioiden nimeämisellä. Varhaiskasvatuksessa lapselle annetaan aikaa kiireettömään keskusteluun, lukemiseen sekä tarinoiden kerrontaan. Tällöin lapsi voi pohtia sanojen ja tekstien merkityksiä sekä opetella uusia käsitteitä.

5.1.6 Kielitietoisuus

Lapsen kielitietoisuus kehittyy, kun varhaiskasvatuksessa herätellään ja lisätään lasten kiinnostusta puhuttua ja kirjoitettua kieltä kohtaan. Vähitellen lapsen mielenkiintoa ohjataan myös lukemiseen ja kirjoittamiseen. Tutkittaessa ja havainnoidessa kieltä lapsen huomio suunnataan kielen muotoihin ja rakenteisiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin.

Kielenkehityksen tukeminen varhaiskasvatusympäristössä

lukeminen
loruttelemine
keskusteleminen
asioiden nimeäminen
toiminnan sanoittaminen
saduttaminen
laulaminen

6. ILMAISUN MONET MUODOT

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa lasta eri taitteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Ilmaisun eri muotoihin tutustutaan erilaisia työtapoja käyttäen sekä hyödyntäen oppimisympäristöjä ja lähiympäristön kulttuuritarjontaa.

Lapselle on luontaista ilmaista itseään kokonaisvaltaisesti ja käyttämällä ilmaisun eri muotoja luovasti yhdistellen. Ilmaisun eri muodot tarjoavat lapselle keinoja kokea ja hahmottaa maailmaa heitä kiinnostavalla ja innostavalla tavalla. Lapsen oppimisvalmiudet kehittyvät kun hän pääsee tutkimaan, tulkitsemaan, oivaltamaan ja ilmaisemaan itseään. Lasta kannustetaan kertomaan ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Lapsen osallisuus ja lapsilähtöisyys tulee huomioida myös toiminnan suunnittelussa ja ideoinnissa.

Aikuisen tulee olla aidosti kiinnostunut ja innostunut asioista, jotta lapsen mielenkiinto voi herätä. Tärkeää on ohjata ja tukea lapsia ilmaisussa, jotta jokaisella olisi mahdollisuus ilmaisemiseen ikätasosta tai taidoista riippumatta.

6.1 Musiikki

Lapsen valmiudet hahmottaa musiikkia kehittyvät leikinomaisen musiikillisen toiminnan kautta. Jokaisella tulee olla mahdollisuus iloita musiikista ja kehittää leikin sekä elämysten avulla musiikillisia perusvalmiuksiaan. Loruilu ja laulaminen kuuluvat osaksi päivittäistä toimintaa yhdistämällä sitä arjen eri toimintoihin, kuten pukeutumis- ja siirtymätilanteisiin. Arjessa musiikillista ilmaisua tapahtuu myös soittamisen, tanssimisen ja kehonsoittamisen kautta. Musiikillisessa toiminnassa huomioidaan lasten senhetkisiä mielenkiinnon kohteita, toiveita sekä ajankohtaisia teemoja, kuten juhlapyhät ja vuodenajat.

6.2 Kuvallinen ilmaisu

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on herättää lapsen kiinnostus kuvataiteeseen sekä edistää lapsen luovuutta tukemalla ja rohkaisemalla lapsen omaa ilmaisua. Hyviä keinoja tähän ovat piirtäminen, maalaaminen, muovaileminen, rakentelu sekä askarteleminen. Tekemisen kautta lapsi oppii luottamaan omiin kykyihinsä, käyttämään mielikuvitustaan sekä nauttimaan ja ihastelemaan omia ja toisten teoksia.

menetelmät ovat samat, mutta tehtävät monipuolistuvat ja itsenäinen harjoittelu lisääntyy. Erilaisia työvälineitä on lapsen käytettävissä niin, että hän voi itse valita tapansa toimia. Suunnittelussa ja toteutuksessa on tärkeää ottaa myös lapsen omia ideoita huomioon.

6.3 Sanallinen ja kehollinen ilmaisu

Sanallisen ja kehollisen ilmaisun tavoitteena on, että harjoitukset ja leikit tarjoavat lapselle mahdollisuuden monipuoliseen ilmaisuun, viestintään sekä kielelliseen ja keholliseen kokemiseen. Arjessa sanallista ja kehollista ilmaisua harjoitellaan ohjatun toiminnan sekä vapaan leikin kautta. Lapselle tarjotaan mahdollisuuksia satujen lukemiseen, kuuntelemiseen ja kuvakirjojen katselemiseen. Näiden avulla vahvistetaan kykyä muodostaa mielikuvia, rikastuttaa kieltä ja elävöittää ilmaisua. Sadut ja tarinat innostavat lasta omien tarinoiden kertomiseen. Lapsen kokemusten, havaintojen ja mielikuvituksen pohjalta esiinnousseita asioita työstetään yhdessä aikuisen kanssa. Sanallista ja kehollista ilmaisua voidaan toteuttaa myös satuhieronnan ja loruttelun kautta.

7. MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME

Kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen, hänen elinpiirinsä laajenee ja lapsi kohtaa erilaisia tapoja toimia ja ajatella. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lapsen valmiuksia ymmärtää lähiympäristön erilaisuutta ja harjoitella eri tapoja toimia uusissa tilanteissa.

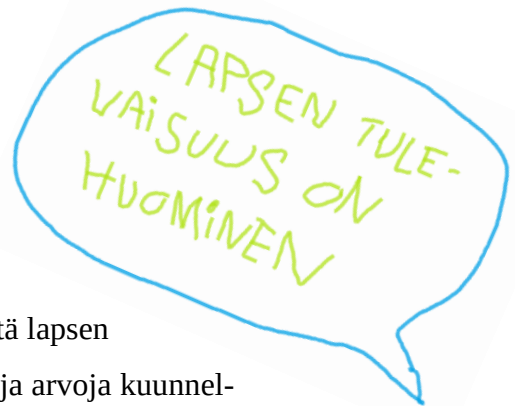

7.1 Eettinen kasvat

Lasten kanssa käsitellään ja pohditaan yhdessä ryhmän sääntöjä sekä lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä eri aiheista, kuten ystävydestä, oikean ja väärän erottamisesta, oikeudenmukaisuudesta, pelosta, surusta ja ilosta. Asioita käsitellään satujen, musiikin, pöytäteatterin, vierailujen, sadutuksen ja leikin kautta niin, että lapset tuntevat olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi.

7.2 Katsomuskasvat

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on opettaa lasta kunnioittamaan erilaisia uskontoja, katsomuksia ja niihin liittyviä juhlia sekä perinteitä. Teemme yhteistyötä lapsen huoltajien kanssa jokaisen perheen taustaa, katsomusta ja arvoja kuunnellen sekä kunnioittaen. Osallistumme mahdollisuuksien mukaan seurakunnan järjestämiin tapahtumiin.

7.3 Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus

Menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta pohtimalla voidaan suunnata lapsen mielenkiintoa niin historiallisiin asioihin kuin tulevaisuuden rakentamiseen. Tarkastelemme myös lasten kasvuympäristöjen moninaisuutta, jotta lapsi ymmärtää että ihmiset ovat erilaisia mutta samanarvoisia.

Luomme lapselle mahdollisuuksia tutustua menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Nykyhetkeä tarkastellaan lapselta tulevien kiinnostavien ja ajankohtaisten asioiden kautta. Leikin avulla voimme miettiä myös tulevaisuutta.

7.4 Mediakasvatus

Mediakasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen identiteetin ja tunnetaitojen rakentumista sekä mediataitojen monipuolista kehittymistä. Lapsen kanssa tutustutaan median eri muotoihin ja lisäksi kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisessa ympäristössä leikkien, pelaen, valokuvaten ja saduttaen. Lapsen elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lapsen kanssa.

7.5 Eihän kiusata – ollaan kavereita

Varhaiskasvattajat ovat sitoutuneet työskentelemään kiusaamisen ehkäisemiseksi ja niin fyysiseen kuin psyykkiseenkin kiusaamiseen puututaan aina. Fyysinen kiusaaminen ilmenee muun muassa tönimisenä, raapimisena ja puremisena. Psyykkistä kiusaamista on nimittely, arvosteleminen, ulkopuolelle jättäminen, tahallinen ärsyttäminen ja härnääminen.

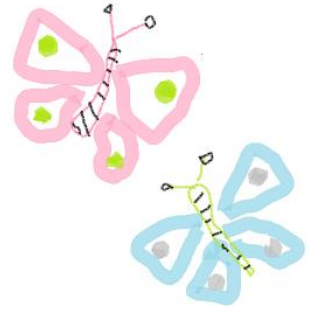
Henkilökunta on varhaiskasvatuksessa aina läsnä ja havainnoi lasten leikkiä niin sisällä kuin ulkona sekä ennakoi tilanteita. Arjen sujumiseksi sovimme yhdessä lasten kanssa säännöt ja käymme niitä säännöllisesti läpi.

Kiusaamistilanteet käsittelemme lasten kanssa keskustelemalla, ja tarvittaessa myös kuvien avulla. Opettelemme pyytämään ja antamaan anteeksi. Kiusaamisesta kerromme aina osapuolten huoltajille ja keskustelemme avoimesti tapahtuneesta heidän kanssaan.

8. TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI

Luonto antaa lapselle elämyksiä ja kokemuksia eri vuodenaikoina. Lapsi oppii kunnioittamaan luontoa myönteisten kokemusten kautta sekä toimimaan vastuullisesti ympäristössä.

Tutkimme ja havainnoimme ympäristöämme ja lähiluontoa ympäri vuoden eri aistein. Keväällä luonnon herätessä seuraamme kevään ensi merkkejä, kuten lumen sulamista, muuttolintujen paluuta ja kasvien nousemista. Kesällä opettelemme ja tunnistamme uusia kasveja ja hyönteisiä sekä nautimme eri sääilmiöistä. Syksyllä herkuttelemme kesän sadolla ja seuraamme luonnon valmistautumista talveen. Teemme huomioita päivän lyhenemisestä ja valon vähenemisestä. Seuraamme muuttolintujen lähtöä, luonnon ruskaa ja ilmojen viilenemisestä. Talvella lapset iloitsevat ensilumen tulosta ja lumileikeistä kaikin aistein. Ihmettelemme ja havainnoimme lasten kanssa mitä pakkanen saa luonnolle aikaan.

Retkillä lähiluontoon lapset havainnoivat luonnonilmiöitä, kasveja ja eläimiä. Näistä haemme yhdessä tietoa ja keskustelemme, opimme ja ihmettelemme. Retkillä opitaan nauttimaan luonnosta ja suhde luontoon vahvistuu.

*”Se että hoidossa kaikki on ”omakotimaista” on ihan huippua. Kierrätetään ja seurataan luontoa, ollaan ulkona, leikitään. Eletään juhlia ja vuodenaikoja niin kyllä viedään aamuisin hyvillä mielin hoitoon ja pääasia että lapsi tykkää myös.” – Äiti, ”Merkittävä kokemus päiväkodissa tai perhepäivähoi-
dossa”*

8.1 Matemaattinen ajattelu

Lapsi oppii ja oivaltaa matematiikkaa ja sen osa-alueita arjen tilanteissa, leikeissä ja eri tuoki-
oilla. Toiminnassa huomioimme lapsen iän ja kehityksen. Aikakäsitteitä opimme keskustele-
malla ja havainnoimalla päivämääriä, viikonpäiviä, kuukausia ja vuodenaikoja. Leikkien ja lo-
rujen avulla lapsi oppii käsitteitä, vastakohtia, lukumääriä ja numeroita. Geometrista hahmot-
tamista harjoitellaan palapelien, legoilla rakentelun, muovailun ja askartelun avulla.

9. KASVAN, LIIKUN JA KEHITYN

Riittävä fyysinen aktiivisuus on edellytys lapsen normaalille kasvulle ja kehitykselle. Oppimisympäristö on turvallinen, innostava ja houkutteleva ja se kannustaa lasta liikkumaan luontaisesti ja monipuolisesti. Innostumisen ja oivalluksien kautta lapsi kokeilee kaikkea uutta. Lapsi liikkuu parhaiten leikin lomassa ja mieluisissa arjen askareissa.

Varhaiskasvatuksessa lasta kehutaan, tuetaan ja rohkaistaan kehitystason mukaisesti ja lapsen liikunnallisia toiveita kuunnellaan. Varhaiskasvattaja havainnoi lapsen motorisia taitoja päivittäin. Havainnot otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa, jossa lapsen kehitettäviä osa-alueita vahvistetaan ja tuetaan. Viikoittaiseen suunnitelmaan sisältyy ohjattua ja vapaata liikumista sekä sisällä että ulkona.

9.1 Ruokakasvatus

Varhaiskasvatuksessa lasta ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen riittävään syömiseen. Ruokakasvatuksen avulla lapsi oppii suhtautumaan myönteisesti ja iloisesti ruokaan, ja samalla ruokamieltymykset rikastuvat ja kiinnostus ruokamaailmaan kasvaa. Päivittäiset ateriahetket järjestetään kiireettömässä ilmapiirissä opettelen hyviä pöytätapoja, ruokarauhaa ja yhdessä syömistä.

Lapsella voi olla erityisruokavalion tarve perheen uskonnollisen vakaumuksen tai lapsen oman terveydentilan perusteella. Terveystilasta pyydämme terveydenhoitajan tai lääkärin lausunnon.

9.2 Terveys ja turvallisuus

Turvallinen ja terveellinen oppimisympäristö edistää lapsen hyvinvointia. Lapselle annetaan mahdollisuus riittävään lepoon, terveelliseen ravintoon, säännölliseen päivärytmiin sekä ulkoiluun. Retkillä lähiympäristöön opetellaan liikenteessä liikkumiseen liittyviä tapoja ja sääntöjä. Lapsen hyvinvointia edistävät pysyvät ihmissuhteet, lämmin ja hyväksyvä ilmapiiri, turvalliset ulko- ja sisätilat, ammattitaitoinen henkilökunta, jolla on luotamuksellinen ja hyvä vuorovaikutus vanhempien kanssa.

10. MONIKULTTUURISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

Monikulttuurinen varhaiskasvatus tarkoittaa Haapajärvellä sitä, että lapsi huomioidaan tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti kieli- ja kulttuuritaustasta riippumatta. Vahvistamme lapsen kulttuuri-identiteettiä tukemalla häntä arvostamaan omaa kulttuuriaan ja kasvamaan suomalai-

sen yhteiskunnan jäseneksi. Lapsen oman äidinkielen säilyminen ja kehittyminen on olennaista suomen kielen oppimisen kannalta.

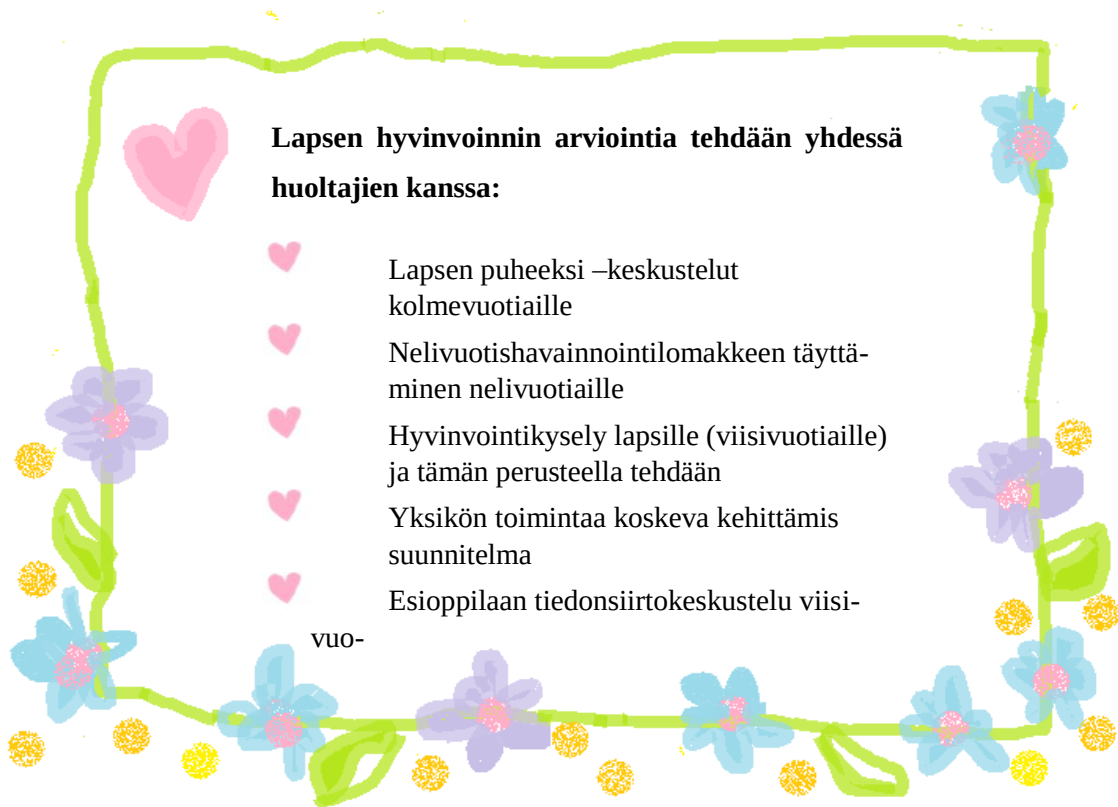
Monikulttuurinen varhaiskasvatus on aktiivista vuorovaikutusta, yhteistyötä ja toinen toisilta oppimista. Varhaiskasvatuksen arkipäivässä otetaan huomioon lasten kulttuurinen tausta kehittämällä ja käyttämällä eri hoito-, kasvatus- ja opetustilanteisiin sopivia toimintatapoja. Suomen kielen ymmärtämistä tuetaan erilaisin kuvin ja käyttämällä selkeitä, lyhyitä ohjeita. Kunnioitamme ja olemme kiinnostuneita eri kulttuureista ja niiden toimintatavoista ja -perinteistä. Yhteistyö lapsen huoltajien kanssa on ensiarvoisen tärkeää.

11. TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

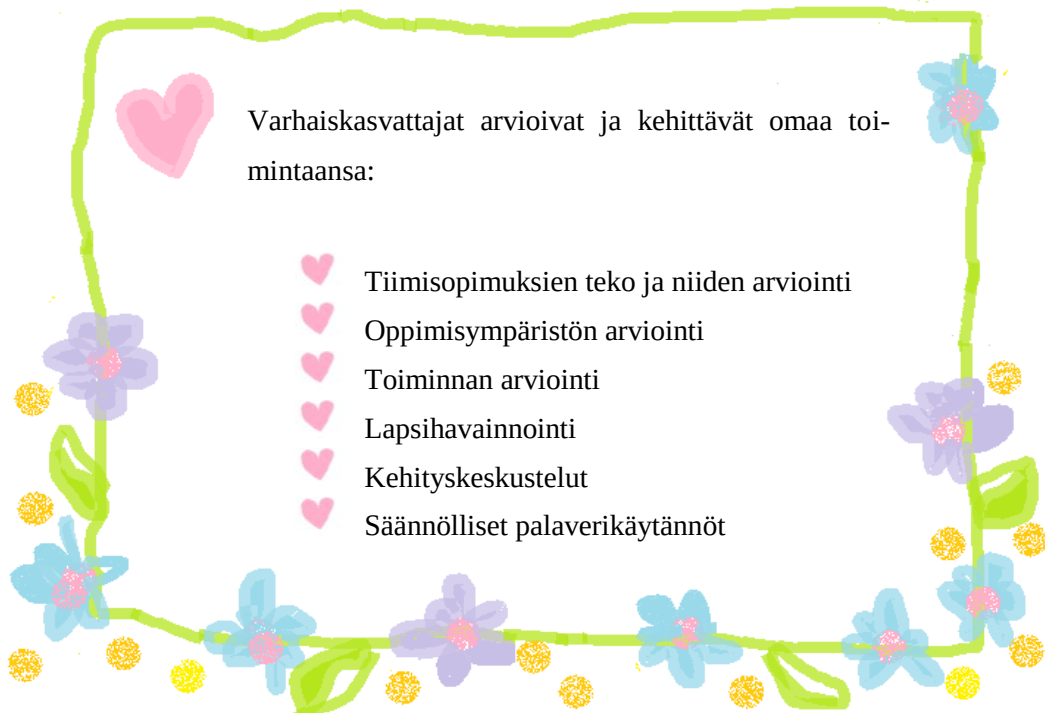
Varhaiskasvatuslaki ja valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat toiminnan järjestäjää arvioimaan ja kehittämään omaa toimintaansa suunnitelmallisesti ja säännöllisesti. Haapajärven varhaiskasvatuksessa toimintaa arvioidaan ja kehitetään sekä koko organisaation tasolla että yksikkökohtaisesti.

Haapajärvellä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (lapsi-vasu) tehdään jokaisen lapsen huoltajan kanssa hoitosuhteen alettua, yleensä syksyllä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat ovat yksikön toiminnan suunnittelun lähtökohtana. Lapsen vasujen toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa. Lapsen vasu päivitetään säännöllisesti vähintään kerran vuodessa tai tarvittaessa useammin.

Lapsen hyvinvoinnin arviointia tehdään yhdessä huoltajien kanssa:

- ♥ Lapsen puheeksi –keskustelut kolmevuotiaille
- ♥ Nelivuotishavainnointilomakkeen täyttäminen nelivuotiaille
- ♥ Hyvinvointikysely lapsille (viisivuotiaille) ja tämän perusteella tehdään
- ♥ Yksikön toimintaa koskeva kehittämissuunnitelma
- ♥ Esioppilaan tiedonsiirtokeskustelu viisivuo-

Varhaiskasvattajat arvioivat ja kehittävät omaa toimintaansa:

- ♥ Tiimisopimuksien teko ja niiden arviointi
- ♥ Oppimisympäristön arviointi
- ♥ Toiminnan arviointi
- ♥ Lapsihavainnointi
- ♥ Kehityskeskustelut
- ♥ Säännölliset palaverikäytännöt